UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Herschikking van Amerikaans Buitenlandbeleid

Marácz, L.

Publication date
2017
Document Version
Final published version
Published in
Armex
License
CC BY-NC-SA

Link to publication

Citation for published version (APA):
Marácz, L. (2017). Herschikking van Amerikaans Buitenlandbeleid. *Armex*, *101*(1), 7-8.

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:09 Nov 2026

Column

Herschikking van Amerikaans buitenlandbeleid

Prof. Dr. László Marácz

Europa komt nog bij van de verkiezingsoverwinning van Donald Trump. Dagelijks zijn er nog praatprogramma's waarin er druk gespeculeerd wordt over de politieke koers op het terrein van de buitenlandse politiek van de nieuwe president. De 'president-elect' zou daarover tijdens de campagne niet duidelijk zijn geweest, zeggen zijn tegenstanders. Wie echter goed luisterde naar Trumps verkiezingsspeeches begreep dat de buitenlandse politiek van de VS onder zijn presidentschap grondig zal gaan veranderen. Al zijn recente personele benoemingen laten zien dat hij consequente uitvoering geeft aan zijn visie.

Afscheid van de unipolaire wereld

Het beleid van de Obama-/Clinton-administratie heeft in het teken gestaan van de unipolaire wereld die vormgegeven werd door de VS. Deze politiek kwam voort uit een strikte interpretatie van de uitkomst van de Koude Oorlog en werd versterkt door het debat na afloop van de Koude Oorlog, waarin de Amerikaanse filosoof Francis Fukuyama beweerde dat de wereld beter en rechtvaardiger zou worden als deze zou democratiseren onder leiding van de VS. Hierbij riep de VS zichzelf uit als de morele maatstaf van de wereld. Deze politiek leidde tot een wereldwijd 'democratisch offensief'. Er ontstond een constante druk om overal in de wereld democratische regimes aan de macht te helpen. Van het Midden-Oosten, via Oost-Europa tot in China werden vermeende en echte liberale oppositiebewegingen gewapend of ongewapend - de zogeheten 'kleurenrevoluties' - gesteund om zittende, als autoritaire beschouwde regimes die vaak niet democratisch gekozen waren (maar soms ook wel), omver te werpen. Een vurige pleitbezorger van deze politiek was de verliezer van de Amerikaanse verkiezingen, Secretary of State Hillary Clinton.

Europa komt nog bij van de verkiezingsoverwinning van Donald Trump. Foto: Wikipedia

Dit democratisch offensief heeft ontegenzeggelijk bijgedragen aan onrust, chaos en instabiliteit in de wereld en aan een merkwaardige, irrealistische categorisering van de politieke tegenstanders van dit beleid. Het regime van de Russische president Vladimir Poetin – waarlijk geen loepzuivere democraat – werd als even verwerpelijk gezien als dat van Islamitische Staat. Er was in dit Amerikaanse wereldbeeld geen ruimte meer voor nuances. Er was geen verschil tussen Rusland dat zich – terecht - bemoeide met zijn buitengrenzen en de directe nabuurschap Oekraïne, en Islamitische Staat dat met succes gewelddadige operaties uitvoerde op Europees grondgebied en inmiddels in 60 landen in de wereld terroristische acties pleegt. Gedreven door dit democratisch offensief, raakte de VS in een veelfrontenoorlog verstrikt. Bovendien werden door deze opstelling echte en vermeende tegenstanders van het Westen naar elkaar toe gedreven. Er ontstond een ontluikend antiwesters bondgenootschap van Rusland, China, Turkije en Iran. Om dit ontluikende bondgenootschap – de rest van de wereld – te ontkrachten werd er een veel te toegefelijk akkoord met Iran gesloten waar Trump terecht op gewezen heeft. Het moet gezegd worden dat Europa onder Obama niets gedaan heeft om dit roekeloze, democratisch offensief te temperen.

De nieuwe prioriteiten van Trumps buitenlandbeleid zullen de nodige aanpassingen in Europa vergen

Overleg tussen Hillary Clinton en Barack Obama. Official White House Photo

De buitenlandse politiek van de VS zal onder het presidentschap van Trump grondig gaan veranderen

Het begin van de multipolaire wereld

Trump erkent dat er een multipolaire wereldorde is ontstaan en heeft het idee van een unipolaire wereld gebaseerd op een democratische wereldrevolutie als niet- realistisch van de hand gewezen. In Trumps visie is niet de ideologische benadering van Francis Fukuyama maar die van Samuel Huntington in termen van *clashes of civilisations* een veel realistischer benadering van de wereld. Trump heeft ten gevolge hiervan een andere categorisering van de echte en vermeende tegenstanders van het Westen. Trump plaatst Rusland in plaats van Iran op de voorgrond als bondgenoot en verzwakt door deze zet de coalitie van de 'rest'. Dit impliceert dat Trump Iran en de radicale islam als een grotere bedreiging voor het Westen ziet dan Rusland. Voor deze stelling is veel te zeggen. In plaats van een veelfrontenoorlog die uiteindelijk niet te winnen valt en het Westen danig zal verzwakken, zal Trump zijn pijlen richten op de bestrijding van de radicale islam zoals die door Al--Qaida en Islamitische Staat wordt uitgedragen. Het personeelsbeleid dat de *president-elect* heeft aangekondigd wijst daarop. Een jihadvreter als Michael Flynn die in zijn boek 'The Field of Fight: How we can win the global war against radical Islam and its allies' uiteenzet hoe de radicale islam verslagen kan worden, wordt Trumps nationale veiligheidsadviseur. De nieuwe prioriteiten van Trumps buitenlandbeleid, dat wil zeggen een strategisch bondgenootschap met Rusland en een wereldwijde bestrijding van de radicale islam zullen de nodige aanpassingen in Europa vergen dat zich nog steeds waant in de 'democratische overwinningsroes'.

De VS raakte in een veelfrontenoorlog verstrikt. Foto: Flickr

Door de opstelling van de VS werden echte en vermeende tegenstanders van het Westen naar elkaar toe gedreven

Trump ziet de radicale islam als een grote bedreiging. Foto: Wikimedia

De gevolgen voor Europa

Het naoorlogse succes van Europa als pacifistisch en sociaaleconomisch project is alleen en uitsluitend mogelijk geweest omdat de Verenigde Staten de Europese veiligheid voor haar rekening nam. De NAVO onder Amerikaanse leiding garandeerde de grenzen van het continent en als het dan tot een geweldsuitbarsting kwam, zoals in de Joegoslavische burgeroorlogen in de jaren negentig, dan namen de VS ook militair het voortouw. De Amerikanen waren ook nog eens zo vriendelijk om een groot deel van de kosten hiervoor te betalen. Uiteraard kregen zij er ook iets voor terug. De VS genoten politieke en economische invloed in de Europese verhoudingen en de VS bepaalde het Europese buitenlandbeleid.

Trumps realisme op het terrein van de buitenlandse politiek zal meteen gevolgen hebben voor de crisis in Oekraïne. Waarschijnlijk zal er snel een einde komen aan de burgeroorlog, zal Trump terughoudend zijn met het steunen van het corrupte regime in Kiev en uit zijn op een compromis met Poetin, die hij als bondgenoot ziet in de strijd tegen de radicale islam. Europa, dat zich onbezonnen in de Oekraïense binnenlandse strijd heeft geworpen en dat als niet-militaire macht beter niet had kunnen doen, heeft in deze casus een ernstige politieke inschattingsfout gemaakt. Zonder de VS is Europa niet in staat om in zijn eentje de oorlog in Oekraïne tegen de Russische rebellen, die door Rusland gesteund worden gaande te houden. Hoe het militair ook zij, voor de steun aan het corrupte regime in Kiev zal Europa een hoge prijs betalen. Op een persconferentie van de Europese Rekenkamer op 6 december gaf de woordvoerder van de Rekenkamer Szabolcs Fazakas toe dat men geen idee heeft hoe de twintig miljard euro die sinds 2014 aan Oekraïne zijn geleend, besteed zijn. De conclusie kan dan ook niet anders zijn dan dat dit 'democratische' project nu al uitgelopen is op een financieel fiasco en dat Oekraïne Europa zeer veel geld gaat kosten; iets wat Europa nooit lang kan volhouden.

Waarschijnlijk zal er snel een einde komen aan de burgeroorlog in Oekraïne. Foto: OSCE SSM

Voor de steun aan het corrupte regime in Kiev zal Europa een hoge prijs betalen